

Lod', která se vrátila za 333 let

PLACHETNICE VASA VE STEJNOJMENNÉM MUZEU VE STOCKHOLMU

Je to plachetnice s nejkratší i nejdelší historií. Od jejího prvního vyplutí do potopení neuplynula více než čtvrt hodina. Zároveň je jedinou dochovanou lodí na světě ze 17. století.

Po 333 letech, kdy ležela na mořském dně, byla totiž vyzvednuta, restaurována a převezena do muzea.

Švédský král Gustav II. Adolf neměl rád Poláky. V 17. století jim vládl Gustavův příbuzný z dědovy strany a pro Švédsko byli nepřítelem číslo jedna. A právě loď Vasa, pojmenovaná po švédské vládnoucí dynastii, měla vést útok proti nepřátelené zemi.

Plachetnice, kterou v letech 1625 až 1628 postavil Holanďan Henrik Hybertsson, patřila ve své době k největším a nejlépe vyzbrojeným lodím. Král si však usmyslel, že plavidlo bude mít více děl, než bylo tenkrát obvyklé. Proto se plány během stavby měnily a vytvořila se vysoká nástavba – na dvou palubách bylo rozmístěno 64 děl schopných vystřelit více než jedenáctikilové koule.

Úzká a vratká

Jak se později ukázalo, stavitelům se technický problém nepodařilo vyřešit. Loď, dlouhá 69 metrů a široká jen necelých dvanáct metrů, byla příliš vratká. Napomáhaly tomu i vysoké, padesátimetrové stěžně.

V srpnu 1628 vyrazila Vasa na svou první a zároveň poslední plavbu. Vypálila slavnostní salvu, jenže vzápětí ji zasáhl silný poryv větru. Naklonil loď tak, že otevřenými otvory pro děla začala dovnitř proudit voda. Kolos vážící

FOTO: ARCHIV

1200 tun se potopil. Nepomohlo ani to, že na dně lodi ležely velké kameny, které měly napomoci stabilitě. Na palubě zahynulo nejméně třicet, možná ale až padesát ze sto padesáti členů posádky.

Mlž ji nezničil

Dlouhé roky trávila Vasa v bahně stockholmského přístavu. Až po ní začal počátkem 50. let minulého století pátrat soukromý průzkumník Anders Franzén, kterého od dětství fascinovaly vraky potopených lodí u Stockholmu. Franzén

spoléhal na to, že v Baltském moři nežije sášeň lodní, mořský mlž, který napadá dřevo spadlé do vody. Právě díky tomu přečkala Vasa ve výborném stavu více než tři sta let na mořském dně.

V roce 1956 Frenzen plavidlo našel a o pět let později, tedy 333 roků po tragédii, jej vyzvedl na hladinu. Než mohla Vasa do muzea, musela být důkladně konzervována, aby nepopraskala a nerozpadla se. To trvalo několik dalších let.

Plná uměleckých děl

Spolu s lodí bylo vytaženo přes 14 tisíc dřevěných předmětů včetně 700 soch. Ukázalo se, že plachetni-

ce byla skutečným uměleckým dílem. Důkladně vyzdobená a propracovaná. Na její výrobě se podíleli nejlepší řezbáři, tesaři, kováři a další řemeslníci, celkem asi čtyři sta lidí. Mezi sochami jsou postavy ze Starého zákona, bojovníci nebo různé figury s velkými nosy, které měly zesměšňovat Poláky.

Ačkoli většina povrchu lodi má nyní přírodní barvu, na jednom místě v zadní části restaurátoři obnovili původní vybarvení. Vasa byla pestře pomalovaná, aby demonstrovala sílu švédského království a zastránila nepřátele.

Kromě plachetnice jsou v muzeu Vasa vystaveny i další předměty, jež se podařilo před téměř padesáti lety vytáhnout z vody: zbytky oblečení, obuv, nástroje či nádoby.

Dřevěné figury ukazují, jak na lodi měla žít její posádka od kapitána přes důstojníky až po prosté námořníky. Modely zase přibližují, jak se Vasa v roce 1628 potopila. ■

PETRA ŠUSTOVÁ

Informace

Muzeum Vasa leží na ostrově Djurgården ve Stockholmu. V okolí je několik stanic městské dopravy, například Karlavagn Tunnelbana, odkud to do muzea trvá asi deset minut pěšky.

Otevřeno je až na pár dní po celý rok. Od ledna do května a od září do prosince jsou návštěvní hodiny od 10 do 17, ve středu do 20 h. Od června do konce srpna od 8.30 do 18 h. Dospělí zaplatí za vstup 80 švédských korun (asi 240 Kč), studenti 40. Děti do 17 let mají vstup zdarma. Webové stránky muzea jsou také v češtině.

www.vasamuseet.se